

ZŠ a MŠ Kladno, Doberská 323, 272 04 Kladno

Tel.: 312 263 087 fax: 312 263 904

web: www.6zskladno.cz e-mail: zs6kladno@volny.cz

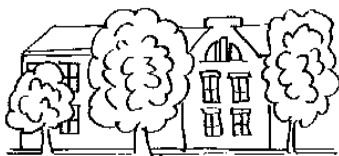
Škola podporující zdraví, Škola udržitelného rozvoje

PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

(součást organizačního řádu školy)

Schválil: Mgr. Ivana Bešťáková, ředitelka školy

Vypracoval: Ing. Dita Brabcová, metodik prevence

ZŠ a MŠ Kladno, Doberská 323, 272 04 Kladno

Tel.: 312 263 087 fax: 312 263 904

web: www.6zskladno.cz e-mail: zs6kladno@volny.cz

Škola podporující zdraví, Škola udržitelného rozvoje

Obecná ustanovení

Na základě ustanovení zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v platném znění vydávám jako statutární orgán školy tuto směrnici. Směrnice je součástí organizačního řádu školy.

Cílem směrnice je upozornit na závažnost šikanování, poskytnout pedagogickým pracovníkům základní informace o jeho projevech a napomoci hledat řešení těchto problémů.

Program proti šikanování

Dodatek Minimálního preventivního programu (dále jen MPP) je zpracovaný v souladu s Metodickým pokynem ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, č.j. 24 246/2008-6 a s ustanovením paragrafu 29 zákona č. 5651/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.

Cílem programu je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí a co nejdříve odhalit a účinně řešit šikanování. Základem prevence šikanování je podpora pozitivních vzájemných vztahů mezi žáky a mezi žáky a učiteli, a to zejména:

- podpora solidarity a tolerance
- podpora vědomí sounáležitosti
- vytváření podmínek pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy
- rozvoj spolupráce mezi dětmi a jejich vzájemného respektu
- rozvíjení jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince.

Pedagogičtí pracovníci a jejich kompetence

Výchovný poradce

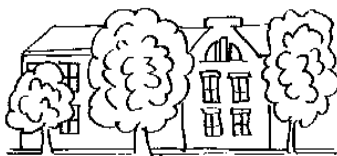
Výchovný poradce úzce spolupracuje s metodikem prevence, v případě odhalení šikanování navrhuje opatření, svolání výchovné komise, vede individuální konzultace s dětmi, s rodiči, informuje o možnostech odborné péče a další pomoci (adresář sociálních služeb, linka bezpečí, apod.). Jedná se sociálním odborem, konzultuje problémy s odbornými pracovišti – PPP, SPC.

Metodik prevence

Metodik prevence spoluvytváří Program proti šikanování, podílí se na jeho realizaci. Komunikuje s učiteli v oblasti primární prevence, v případě vzniklého problému dává podněty k možné nápravě. Spolupracuje se specializovanými institucemi a organizacemi, zejména s metodikem prevence v PPP. Předává informace týkající se diagnostiky a řešení šikany. Zajistí doplňování školní knihovny o literaturu z oblasti problematiky násilného chování a šikanování.

Pedagogové

Věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy. Třídní učitelé provádějí průběžnou

diagnostiku žáků a třídy, podílí se na odhalování šikany a vyšetřování počáteční šikany. Třídní učitel je v kontaktu s rodiči žáků své třídy prostřednictvím třídních schůzek, osobních setkání a dalších možností komunikace (e-mail). Pedagogičtí pracovníci vedou důsledně a systematicky žáky k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech, respektujících identitu a individualitu žáka. Pomáhají rozvíjet pozitivní mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka.

Všichni pedagogičtí pracovníci by měli vnímat vztahy mezi žáky a atmosféru v třídních kolektivech, kde působí, jako nedílnou a velmi důležitou součást své práce. Důležité aktivity školy nelze spojovat jen s určitým vyučovacím předmětem nebo skupinou předmětů. Vztahy a chování pedagogických i nepedagogických pracovníků vůči sobě a vůči žáků ovlivňují chování žáků.

Ředitel školy

Sleduje problémy v kontextu celé školy a dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole. Svolává v případě potřeby výchovné komise za účasti rodičů, pedagogů, pracovníků orgánů péče o dítě, psychologů, apod.

Je odpovědný za systémové aktivity školy v oblasti prevence šikany a násilí. Vychází přitom z komplexního pojetí preventivní strategie, která je ve smyslu Metodického pokynu k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č. j. 20 00/2007-51 součástí MPP školy. Zajistí vzdělávání pracovníků (pedagogických i nepedagogických) v akreditovaných kurzech k problematice šikany. Vzdělávání pedagogických pracovníků se řídí paragrafem 10 vyhlášky č. 317/2005 Sb. o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisí a kariérním systémem pedagogických pracovníků, ve znění vyhlášky č. 412/2006 Sb.

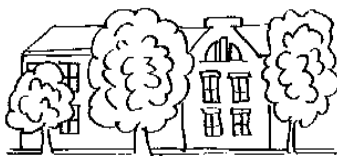
Zajistí v souladu s pracovním řádem dohled pedagogických pracovníků nad žáky zejména ve škole před vyučováním, o přestávkách mezi vyučovacími hodinami, podle potřeby při přecházení žáků mezi budovami školy, do školní družiny. Především v prostorách, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet.

Zajistí, aby žáci i pedagogičtí pracovníci byli seznámeni s negativními důsledky šikany, a to jak pro jeho oběti a pachatele, tak i pro celý třídní (školní) kolektiv. Zvláště nebezpečnou je třeba považovat tendenci podceňovat počáteční projevy šikany.

Charakteristika šikany

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Nově se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti.

Projevy šikany

Šikanování má ve svých projevech velice různou podobu. Mezi základní formy šikany patří:

- verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí ICT technologií)
- fyzická šikana, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti)
- smíšená šikana, kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.).

Za určitých okolností může šikanování přerůst až do forem skupinové trestné činnosti.

Stádia šikanování

První stádium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stádium: Fyzická agrese a psychická manipulace

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.

Třetí stádium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito širitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nevhodnější oběti. V počátku se stávají jejich obětmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy, ti „slabí“.

Čtvrté stádium: Většina přijímá normy

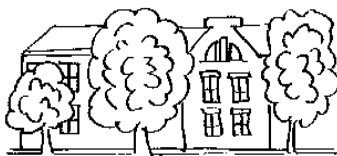
Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stádium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které pro přehlednost M. Kolář označil jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

Krizový plán

Kdy má pedagog začít vyšetřovat?

- rodiče oznámí podezření na šikanování nebo žádají o vyšetření týrání jejich dítěte
- dojde k „provalení“ šikanování (učitel je svědkem fyzického útoku, oběť má viditelná zranění)
- oběť nebo její kamarád případ nahlásí učiteli
- šikana vyjde najevo při vyhodnocení dotazníků
- při nepřímo varujících signálech, kdy žák vysílá skryté signály o pomoc (žák vchází do třídy s učiteli, postává osamoceně, nemá kamaráda, je smutný, ustrašený, má nadměrnou absenci, náhle se mu zhorší prospěch,...) nebo při známkách subtilního násilí a manipulace (žák je přehlížen, odmítán, dostává příkazy a snaží se jim vyhovět, ostatní mu ničí věci a je terčem různých žertíků, třída se mu směje, nadává mu, ostatní do něj strkají, „dobrovolně“ jim dává svačinu.

Při hodnocení projevů vždy posuzujeme, zda jsou přítomny znaky šikanování: samoučelnost agrese a nepoměr sil.

Odhad závažnosti šikany

Než začneme vyšetřovat, musíme rozpoznat, o jak složitý problém jde a zda se nejedná o nějakou neobvyklou formu šikany.

Počáteční stádium

Oběti otevřeně mluví o tom, co se jim stalo a kdo je šikanoval. Svědkové vyjadřují nesouhlas (i před agresory) a bez většího strachu vypovídají, projevují soucit s obětí. Agresori nejsou vnímáni jednoznačně pozitivně.

Pokročilé stádium

Oběť je ustrašená, nechce prozradit, kdo jí ublížil. Svědkové odmítají vypovídat, někdy přiznávají, že to mají zakázané, násilí agresora popírají nebo ho bagatelizují. Oběť kritizují, říkají, že si to způsobila sama. Členové skupiny agresory brání, chválí je, hledají pro ně polehčující okolnosti. Ve skupině je těžká atmosféra strachu, napětí a nesvobody.

I.

Kroky při řešení počáteční šikany (stádium 1 – 3)

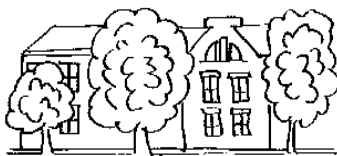
1) Rozhovor s informátory a oběťmi – vytvoření vnějšího obrazu šikanování

Měli bychom pečlivě zdokumentovat odpovědi a otázky:

Kdo je obětí, popřípadě kolik je obětí? Kdo je agresor, popřípadě kolik je agresorů, kdo z nich je iniciátor, kdo je aktivní účastník a kdo je obětí i agresorem? Co, kdy, kde a jak dělali agresori konkrétním obětím? K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo? Jak dlouho šikanování trvá?

V případě, že je informátorem rodič, nesmíme jeho výpověď zpochybňovat, ale věc neodkladně řešit. Domluvit se s rodiči na spolupráci, na způsobu ochrany dítěte a naznačit příští kroky.

V případě, že je informátorem sama oběť, je důležité, aby o tom nevěděli ostatní žáci a abychom ji ochránili před agresory.

2) Nalezení vhodných svědků

Vybereme žáky, kteří s obětí kamarádí nebo ji alespoň neodmítají, žáky, kteří jsou nezávislí na agresorech.

3) Individuální, případně konfrontační rozhovor se svědky – nikdy ne konfrontace agresorů a obětí!

Důležité je, abychom rozhovory organizovali tak, aby o nich druzí nevěděli.

4) Ochrana oběti

Po celou dobu vyšetřování je nutné ochránit oběť. Zvýšit dozor, zorganizovat bezpečné příchody a odchody dítěte, v nutném případě nechat dítě doma.

5) Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi

Následuje až po shromáždění důkazů! Slouží k zastavení agrese. Upozorníme je, že při jakémkoli náznaku šikanování bude jejich potrestání přísnější, případně bude nahlášeno na polici. Naopak, pokud budou mít snahu napravit situaci, může to zmírnit kázeňské opatření.

6) Výchovní komise

Posloupnost jednání:

- Seznámení rodičů s problémem
- Postupné vyjádření pedagogů
- Vyjádření žáka
- Vyjádření rodičů
- Rozhovor komise za zavřenými dveřmi
- Seznámení rodičů a žáka se závěry jednání

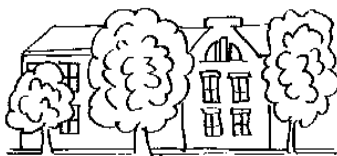
Opatření přijatá v souvislosti se šikanováním: napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy, snížená známka z chování.

7) Rozhovor s rodiči oběti

Úkolem je informovat rodiče o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních.

8) Práce s celou třídou

O způsobu potrestání agresorů informujeme celou třídu. Je třeba s touto třídou nadále pracovat, rozvíjet kamarádské a bezpečnostní vztahy. Můžeme se obrátit na odborníky – SVP, PPP,...

II.

Postup při pokročilé šikaně (stádium 4 -5)

Počáteční kroky:

- překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti
- domluva s učitelem, který odhalil šikanu, metodika prevence, výchovného poradce a případně dalších pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování (přerušit výuku, zajistit dohled ve třídě, zamezit komunikaci mezi dětmi)
- zabránit domluvě na křivé skupinové výpovědi – rozdělit agresory
- pokračovat v podpoře a pomoci oběti (v případě vážnějšího zranění zajistíme lékařskou pomoc, co nejdříve informujeme rodiče, nemá-li oběť vážnější zranění, poskytneme ji podpůrnou péči)
- ohlásit věc polici (kriminální odbor mládeže)

Čtvrté a páté stádium nejsme schopni vyřešit sami je nutné vždy se obrátit na odborníky!!!

Režim proti šikanování

Třídní učitel během celého roku sleduje vztahy mezi dětmi, jednou ročně provede šetření pomocí dotazníku.

Pedagogičtí pracovníci důsledně vykonávají dozor nad žáky o přestávkách ve škole a po ukončení vyučování v jídelně.

Třídní učitelé oznámí žákům na koho se v případě nutnosti mohou obrátit – třídní učitel, metodik prevence, výchovný poradce nebo i na vyučujícího, kterému důvěřují.

Ve školním řádu jsou jasně stanovena pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení. Pro potrestání agresorů bude využito těchto opatření:

- napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy
- snížení známky z chování

Seznámení rodičů s nekompromisním bojem školy proti šikaně

Rodiče budou seznámeni s touto problematikou prostřednictvím třídních schůzek, webových stránek školy.

Závěrečná ustanovení

1. Směrnice nabývá účinnosti dnem 1. září 2019
2. Zaměstnanci školy s tímto řádem byli seznámeni 27. srpna 2019.
3. Uložení směrnice v archivu školy se řídí spisovým řádem školy.

V Kladně dne 27.8.2019

Mgr. Ivana Bešťáková
ředitelka školy